

היסטוריה

תוכנית ישנה – 30%

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.

מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

פרק ראשון — (50 × 1) — 50 נקודות

פרק שני — (50 × 1) — 50 נקודות

סך הכול — 100 נקודות

שים לב: תלמיד שאושר לו מבחן מותאם אינו חייב לבחור בשאלה שיש בה מקור.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-35 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

בשאלון זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.
מנ השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1–3 (50 נקודות).

1. מקור – מדיניות הנאצים בפולין עד יוני 1941

- א. הסבר את רעיון "הסדר החדש" שרצו הנאצים להנהיג באירופה, והצג שלושה צעדים שנקטו כלפי הפולנים כדי לממש את מדיניות "הסדר החדש". (25 נקודות)
- ב. לפניך שני קטעים (1–2) המתארים את החיים בגטו.

קטע 1: מיומנו של חיים קפלן

ההברחה התבצעה דרך החורים והסדקים שבחומות [...] ובכל המקומות המוסתרים שהכובש הזר [הגרמנים] אינו מכיר אותם. בייחוד התעשרו והרוויחו עד כדי מאתיים זהוב [מטבע פולני] ליום הכרטיסנים של החשמליות [רכבות חשמליות]... אמנם לחשמליות אין תחנות בתוך הגטו, אבל [...] השק המוברח נזרק בשעת הנסיעה ונתפס על ידי ידיים אמונות.

(מעובד על פי פרידלנדר, ש' [2009]. שנות ההשמדה, 1939–1945.

תל אביב: עם עובד, ירושלים: יד ושם, עמ' 161)

קטע 2: מיומנו של פטר גינז*

הם [הנאצים] תלשו אותנו באופן בלתי צודק מהקרקע הפורייה של העבודה, השמחה והתרבות שהיו אמורות להזין את נעורינו. הם עושים זאת למטרה אחת בלבד - להרוס אותנו, לא פיזית, אלא רוחנית ומוסרית. האם יצליחו? לעולם לא! שללו מאיתנו את המקורות התרבותיים הקודמים שלנו, ואנו ניצור מקורות חדשים.

[...] פטר יסד את השבועון וָדָם ("אנו מובילים"). כתבה אותו קבוצה של נערים צעירים שהתגוררו בגטו טריזיינשטט. פטר ערך אותו, אסף עבורו מאמרים, ואם לא הצליח לאסוף די היה כותב אותו בעצמו בשם בדוי. בשבועון פורסמו מאמרי דעות, שירים, הגיגים על העבר והעתיד, מחשבות שביטאו לא רק חוסר אונים מהמצב בשעתו, אלא גם אמונה ותקווה - מתובלות תכופות בהומור שחור - שמצב זה עתיד להשתפר.

(מעובד על פי פרסבורגר, ח' [2008]. יומנו של פטר גינז, 1941–1942.

אור יהודה: דביר, עמ' 22–23)

* את הפסקה הראשונה כתב פטר גינז, ואת הפסקה השנייה כתבה אחותו, עורכת הספר.

מהו רעיון "קידוש החיים"? הסבר כיצד רעיון זה בא לידי ביטוי בשני הקטעים (1–2). (25 נקודות)

2. עליית הנאצים לשלטון וביסוס שלטונם

א. לפניך ארבעה מן הגורמים שסייעו לעליית המפלגה הנאצית לשלטון בגרמניה:

- תוצאות מלחמת העולם הראשונה
- חולשת רפובליקת ויימאר
- המשברים הכלכליים
- הפחד מן הקומוניזם

בחר בשלושה מן הגורמים האלה, והסבר כיצד כל אחד מהם סייע לעליית המפלגה הנאצית לשלטון. (30 נקודות)

ב. הצג את "ליל הסכינים הארוכות", והסבר שלוש מטרות שקידם היטלר באמצעות אירוע זה. (20 נקודות)

3. המדיניות כלפי היהודים בגרמניה בשנים 1933–1939

א. תאר את הדימוי של היהודים באידאולוגיה הנאצית.

- הצג שלושה צעדים שנקטו הנאצים כלפי היהודים בגרמניה בשנים 1933–1937, והסבר כיצד סייע כל אחד

מן הצעדים האלה למימוש האידאולוגיה הנאצית.

(30 נקודות)

ב. בשנת 1938 החמירו הנאצים את המדיניות שלהם כלפי היהודים בגרמניה.

הצג שני צעדים של הנאצים שבהם באה לידי ביטוי החמרה זו, והסבר כיצד כל אחד מהם מבטא אותה.

(20 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4–6 (50 נקודות).

4. מקור — האוכלוסייה המקומית והיהודים בארצות הכיבוש הנאצי

א. לפניך סיפורם של "חסידי אומות העולם" יאן ואנטונינה ז'בינסקי.

מסתור בכלובי חיות

ערב הכיבוש הנאצי של פולין היה יאן ז'בינסקי (Jan Zabinski) מנהל גן החיות של ורשה. הגרמנים מינו אותו גם למפקח הראשי של הגנים הציבוריים בעיר. הוא ניצל מינוי זה כדי לבקר בגטו ורשה, לכאורה כדי לבדוק את מצב הצמחייה בין חומות הגטו. בדרך זו שמר על קשר עם ידידים ועמיתים יהודים, סייע להם להימלט מהגטו, ואף מצא להם מקומות מסתור. הוא הסתיר את היהודים בכלובים של גן החיות שהתרוקנו מיושביהם – בעלי החיים – בעת התקפות האוויר על ורשה. במרוצת שלוש שנים מצאו עשרות יהודים מקלט זמני בכלובים הנטושים, עד שיכלו למצוא מקומות מסתור קבועים. נוסף על כך הסתיר ז'בינסקי בביתו הפרטי בתחום גן החיות כתריסר יהודים. במבצע מסוכן זה סייעו לז'בינסקי אשתו אנטונינה (Antonina), סופרת ידועה, ובנם הצעיר רישרד. תחילה מימן ז'בינסקי מכספו הפרטי את קיום היהודים שהציל, ורק אחר כך נתקבלו כספים מהוועד היהודי, בראשותו של ד"ר אדולף ברמן. ז'בינסקי היה פעיל בארגון המחתרת הפולנית 'ארמיה קריובה' והשתתף במרד ורשה הפולני באוגוסט-ספטמבר 1944. עם דיכוי המרד הוא נשבה ונלקח לגרמניה. אשתו אנטונינה המשיכה בפעילותו של בעלה ודאגה לצורכיהם של כמה יהודים שנותרו בין חורבותיה של ורשה.

(מתוך אתר יד ושם)

— הסבר על פי הקטע מדוע הוענק לִיאָן ולאנטונינה ז'בינסקי התואר "חסידי אומות העולם". בסס את

תשובתך על התנאים לקבלת תואר זה.

— על פי מה שלמדת, הצג שתי דרכים נוספות שבאמצעותן סייעו "חסידי אומות העולם" ליהודים.

(25 נקודות)

ב. הצג שלושה דפוסי פעולה של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים, והסבר את המניעים

לכל אחד מדפוסי פעולה אלה. (25 נקודות)

5. "הפתרון הסופי"

- א. – נציגים של אילו רשויות השתתפו בוועידת ואנזה, ומה אפשר ללמוד מכך על המטרות של כינוס הוועידה?
- הסבר כיצד הטוטליות של "הפתרון הסופי" באה לידי ביטוי בפרוטוקול של הוועידה. בתשובתך הבא שלוש דוגמאות. (25 נקודות)
- ב. הסבר מדוע התקשו היהודים בגטאות להאמין שמטרת הנאצים היא להשמיד את העם היהודי. בסס את תשובתך על שלוש סיבות. (25 נקודות)

6. היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"; המרידות בגטאות

- א. הסבר את הדילמה של חברי היודנראט בנוגע לשילוחים מן הגטאות. הסבר דילמה נוספת של חברי היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי". (20 נקודות)
- ב. – הצג את המטרות של המורדים בגטאות, והסבר שתיים מן הדילמות של המורדים.
- הסבר את הייחוד של המרד בגטו ורשה לעומת המרד בגטאות אחרים. בסס את תשובתך על שתי דוגמאות. (30 נקודות)

בהצלחה!